O CĂLĂTORIE

LA

Romănii din Bithinia

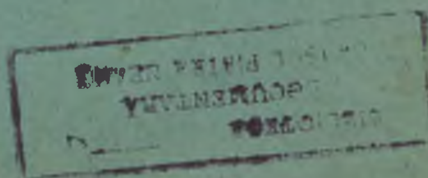
(Asia mică)

DE

TEODOR T. BURADA.

Cu figuri în text și cu Charta Bithinieĭ

IAȘI
TIPO-LITOGRAFIA H. GOLDNER, STRADA PRIMARIEI No. 17.
1893.

O CĂLĂTORIE

LA

Românii din Bithinia

(Asia mică)

DE

TEODOR T. BURADA.

Cu figurĭ în text și cu Charta Bithinieĭ

IAȘI

TIPO-LITOGRAFIA H. GOLDNER, STRADA PRIMARIEI No. 17.

1893.

O CĂLĂTORIE
LA
ROMÂNII DIN BITHINIA
(*Asia mică*).

I.

Incă de pe când mă aflam călătorind prin Grecia, pe la anul 1882, întâmplându-mi-se a mă întâlni în Atena, cu maĭ mulțĭ locuitorĭ românĭ din *Misolonghi*, și de prin maĭ multe sate româneștĭ din provincia *Acarnania*, m'am mirat auzind de la eĭ, că s'ar afla mulțĭ românĭ în Asia mică, și anume în Bithinia [1]) la poalele munteluĭ Olimp în apropiere de orașul Brusa; întrînd apoĭ în vorbă cu dînșiĭ, i-am cercetat despre traiul, obiceiurile și numărul acelor românĭ, cu totul necunoscuțĭ până acum, despre care, eĭ mi-au dat multe și prețioase deslușirĭ.

După aceia întorcîndu-mă din Atena in Constantinopole, și aflînd de la uniĭ și alțiĭ, că acolo, nu departe de Bazarul unde se vinde producte himice, plănte și bu-

---

1). *Bithinia* face parte din Anatolia, are orașe principale: Brusa, Niceea, Nicomedia, Heraclia, Claudiopolis. Inainte de Alexandru forma un mic regat independent de Persia, avînd de rege pe Zypetes (328), care recunoscu suprematia macedoniană. După mórtea acestuia (281), Nicomede I, făcu Bithinia liberă, pe care apoĭ Nicomede III o dădu romanilor, apoĭ în secolul III a imperiuluĭ, ea deveni o provincie a dioceseĭ Pontului. In secolul al XI fu cucerită de turciĭ Seldjucizĭ, și în 1325 Brusa (Prusa) deveni capitala Imperiuluĭ otoman.

ruenĭ, pentru feliurĭ de feliurĭ de leacurĭ, ar fi o cafene unde se adun romănii veniţi din Macedonia, precum şi din alte părţi a Imperiuluĭ Otoman, m'am dus şi eu la acea cafene, spre a-ĭ întâlni, şi trecănd podul cel mare de pe Cornu de aur, ce leagă *Galata* cu *Stambulul*, chiar la capra aceluĭ pod, am auzit maĭ mulţi oamenĭ vorbind romăneşte între dînşiĭ, m'am apropiat de eĭ, şi i-am intrebat de unde sunt, mi-au spus că sunt *armanĭ* (romănĭ) din Macedonia, şi că au venit acolo să cumpere *Vlah-peinir* [2]) (brănză romănească), care e foarte căutată, atît aicĭ cât şi în maĭ multe oraşe din Asia mică, ca *Brusa, Muhalicĭ, Panderma* etc. Despre acea brînză atît de lăudată, m'am interesat şi eu, şi cercetănd, am aflat că se făcea de ciobaniĭ romănĭ ce erau în Muntele Olimp din Asia mică.

După ce m'am intors în ţară, n'am încetat cătuşĭ de puţin a mă interesa despre aceĭ romănĭ, şi a face totul ce-mĭ stătea prin putinţă spre a mă convinge şi maĭ mult despre aflarea lor prin acele locurĭ, aşa de indepărtate de noĭ, şi dorinţa ce aveam de a-ĭ vedea şi eu cu ochiĭ şi aĭ cunoaşte maĭ de aproape, nu m'a părăsit de loc.

Pe lăngă multele cercetărĭ ce am făcut în această privinţă, ceia ce m'a convins însă, pentru a mă hotări de a merge la eĭ, a fost şi informaţiunele date de Nicolaĭ Gaki Cociu, romăn macedonean, din *Vlaho Clisura* locuind în Iaşĭ, care cu vr'o 15 anĭ în urmă, fusesă prin Asia mică, şi avuse ocasiune a cunoaşte pe mulţi ciobanĭ romănĭ din acele părţĭ, precum şi acele a D-luĭ Alexandru Pădeanu, interpret de limbă turcă la Ministerul nostru de Externe, care mi-a spus, că acum căţĭ-va anĭ în urmă

2). *Peinir* în limba turcă, însamnă *brănză.*

pe când se întorcea din Brusa în România, a auzit vorbind românește maĭ mulțĭ oamenĭ ce lucrau la o șose în apropiere de Mudania, port pe Marea de marmara, și întrebându-ĭ de unde știu eĭ această limbă, eĭ i-au respuns, că sunt *armânĭ* (românĭ) din Macedonia, că au locuit până maĭ odinioară în muntele Kesis-dag (muntele Olimp), împreună cu o mulțime mare de ciobanĭ românĭ, tot din Macedonia, dar c'au fost izgonițĭ de acolo.

D-nu Pădeanu îmĭ maĭ spuse, că cel care îmĭ va putea da multe și amănunțite relațiunĭ despre traiul, obiceiul și numărul acelor românĭ, este părintele sĕu Constantin Pădeanu, ca unul ce locuește în Brusa încă de la 1848, ocupînd funcțiunea de Baș-meendis (șef inginer) al vilaetuluĭ Bruseĭ, [3]) îndemnându-mă a nu lipsi să'l cercetez, când mă voiŭ duce pe acolo.

După toate aceste informațiunĭ ce am putut aduna, n'am maĭ stat la gîndurĭ asupra aflăreĭ de românĭ în părțile Asieĭ micĭ, și m'am și hotărît a porni către eĭ, singura grupă de românĭ, ce'mĭ maĭ remăsese ne cercetațĭ.

Așa pe la finele luneĭ luĭ Aprilie 1892, m'am și pornit.

Odată ajuns în Constantinopole, mi-am pregătit hârtiile neapărat trebuincioase, pentru a putea călători în interiorul Turcieĭ.

---

3). D. Constantin Pădeanu este unul din esilațiĭ de la 1848. A fost numit de guvernul Otoman Bas meendis (șef inginer) a vilaetuluĭ Hadavendichiar. A făcut maĭ multe infrumusețerĭ în oraș, regulând în grădina *Bunar bași* și casa apelor în care se strîng isvórele ce vin din muntele Olimp de la locul numit *Sert bași*. A făcut șoselele de la *Brusa* la *Ghemlek*, 34 kilom. și jumătate; de la *Mudania* la *Brusu* 30 kilom. de la *Mudania* la *Trilia*, 12 klom. de la *Brusa* la *Cechirgea*, 3 kilom. de la *Agemler* la *Cechirge* 2 kilom. și jumatate, parte diu șoséua de la *Brusa* spre *Kutahia* aprópe 40 kilometre, de la *Alîbat* la *Muhalici*, 12 kilom. și șoséoa de la *Brusa* spre *muntele Olimp* la locul numit *Seidinasir*.

Podurile la aceste șosele le-a făcut parte de pétră, parte de pétră și lemn, și parte numai de lemn. Podul cel maĭ frumos este acel de pétră cioplită de la șoseaoa ce duce de la *Mudania* la *Ghecit* pe pârâul *Nilufer*, cu o singură boltă, 24 metre, după sistemul podului de la *Neuilly* din Franța.

Prin mijlocirea Consulatuluĭ General al Românieĭ, mi-am procurat o teșchere de drum, ear prin acea a Ministruluĭ nostru plenipotențiar, o alta, prin care mi se dădea voie a purta arme: un iatagan și pistoale, căcĭ fără o atare invoire, nu e permis nicĭ unuĭ călător strein a fi înarmat.

Pe lîngă aceste acte, și cele necesare pentru călătoria mea: Charta cea mare a Asieĭ micĭ de Heinrich Kiepert, și o carte grecească intitulată: *Η Προυσα* de *Βασιλειου Ι. Κανδη*. Atena 1883, cu o chartă a Bithinieĭ, mi-am maĭ procurat și căte-va scrisorĭ de recomandație, de pe la maĭ multe persoane notabile din Constantinopole, precum și de la Legațiunea Regală a Românieĭ, cătră diferite fețe influente din Brusa, ca D-nu *Pesche*, funcționar la Banca Otomană, *Herman Scholer*, Vice Consul al Germanieĭ și alțiĭ, prin care li se făceau rugăminte, a mĕ povățui despre măsurile ce trebuea să ieŭ, spre a putea scoate în capăt călătoria ce vroiam să intreprind.

Pregătit cu toate aceste, m'am pornit la șchelea din Galata spre a pleca maĭ departe, întămplarea a făcut însă, că, chiar la acea șchele se întălnesc pe D. Constantin Pădeanu, părintele d-luĭ Alexandru Pădeanu din Bucureștĭ, despre care acesta îmĭ vorbise, și care venise din Brusa, spre a trece în România; bucuria mea a fost mare, când făcu'ĭ cunoștință cu D-sa, și după ce'ĭ spuseĭ, scopul călătoriei mele în Asia mică, cu cea maĭ mare bună vroință, s'a grăbit amĭ arata tot ce a știut, despre esistenta românilor în acea parte a Imperiuluĭ otoman; D-sa me-a spus, că ocupînd funcțiunea de Baș meendis, (șef inginer) a vilaetuluĭ Brusa, a avut prilej aĭ cunoaște, arătîndu'mĭ că acuma dece anĭ în urmă, cea maĭ mare parte din eĭ, erau ciobanĭ avuțĭ, avînd multe turme cu miĭ de oĭ, ce le duceau la varatic în muntele Olimp, ear

la ernatic la șesurile din spre satele așa numite a *pisticoșilor* (*πιστικα χόρια*), și a orășelelor *Muhalicĭ* și *Panderma*, acest din urmă, port pe marea de Marmara, că lăna și brănza o vindeau în *Brusa*, la *Haralamb bacalu* sau în *Peinir han* (hanul brănzeĭ), iar mieiĭ în satele de prin prejurul munteluĭ, că acuma însă prin o irade impărătească, aceĭ ciobanĭ au fost indepartațĭ de acolo, venind în locul lor ciobanĭ albanejĭ turcĭ; mi-au maĭ dat apoĭ și alte amănunțimĭ despre traiul, portul și obiceiurile ciobanilor românĭ, atragîndu'mĭ atențiunea maĭ cu samă asupra locuitorilor din *satele pisticoșilor* care se deosebesc de ceilalțĭ, în mare parte atît prin portul lor căt și prin obiceiurile ce au, vorbinduse din bătrănĭ că eĭ sunt venițĭ din Macedonia de sute de anĭ, și ca se numesc *pisticoșĭ* adică credincioșĭ, de la cuvîntul grecesc *πισςις* (credință), pentru că eĭ nu și-au schimbat legea și nicĭ obiceiurile, de și au venit în țară păgînă.

După aceia despărțindumă de D. Pădeanu, cercetîndumi-se teșcherelele de cătră poliția scheleĭ, m'am suit, pe o barcă, care m'a dus la un vaporaș grecesc, cu care trebuea să trec marea de Marmara, spre a merge la portul Mudania pe coasta asiatică.

Urcăndu-mă pe acel vaporaș, m'a cuprins frica, fiind mic și hodorogit, cu atît maĭ mult ca o scenă de rea prevestire, însoți întrarea me: un matros din nechibzuire vroind să potrivească o frînghie împrejurul unuĭ sul, ce se învártea cu repeziciune, a fost prins între acea frînghie și sul, și asvărlit în aer, sfărmînduĭ fluerile picioarelor, și spărgîndu'ĭ capul, remăind maĭ mort; după aceia, acest nenorocit matros în vaetele cele maĭ grozave a fost pus pe o bărcă și trimes înapoĭ în Stambul.

Vroind se fac cunoștință cu căpitanul, am cerut să'ĭ fiu prezentat, cănd colo ce se ved, un om cu totul de

rînd, rufos și desculță, care ave maĭ curînd aspectul unuĭ salahor de căt acel a unuĭ căpitan de vapor; ce puteau fi matroșiĭ unuĭ asemene vas, las se judece cetitoriĭ; cu toate aceste cu ajutorul celuĭ Prea Inalt, după o călătorie de vr'o patru oare, am ajuns în portul *Mudania.*

Acolo mi s'a cerut de poliție, teșchereaoa, și vizindu-o, am trecut înainte în oraș, spre amĭ procura o trăsură cu care se mă duc la Brusa.

In acea zi era mare înbulzeală, căcĭ sosise mulțĭ călătorĭ din toate părțile orientuluĭ, spre a se duce la băile din împrejurimele Bruseĭ.

Cu mare anevoie am găsit o trăsură, care se plătește după placul harabagiuluĭ, căcĭ taxe fixate de poliție nu sunt, când e lume multă, prețul trăsureĭ se urcă și până la o liră turcească și maĭ mult de persoană.

Drumul de la Mudania la Brusa e foarte bun, mergĭ tot timpul pe șose, aproape 30 kilometre. La jumătate de cale, am poposît într'o pădure de o frumusețâ nespusă, la locul numit *Ghecit,* acolo la umbra unor ulmĭ bătrîni, era așezată cafeneaoa, unde călătoriĭ trebueau să se oprească, să ei căte o cafe, sau lucum (rahat), se fumeze căte o narghele sau ciubuc, până să se odihnească caiĭ; apoĭ urcăndumă în trăsură, după o călătorie în totul de vr'o patru oare, am ajuns în Brusa, [4]) în ḑioa de 9 Mai, oprindumă la *otelul de Anatolia* a D-neĭ Brott.

Aicĭ am căutat maĭ întăĭ se mă informez ce româniĭ băștinașĭ se află în Brusa, și apoĭ după notițele ce luasem de la Dl. Constantin Pádeanu, se mă duc la *Peinir hăn,* și apoĭ la prăvălia luĭ *Haralamb bacalul,* unde se

4). Orașul Brusa se află în vilaetul *Hadavendichiar.* Are de guvernator un *valiu*; vilaetul se imparte în 5 *sîngiacuri*: sîngiacul *Brusa*, *Belegic*, *Cutaia*, *Carahisar* și *Balîkesri*. Fie care sîngeac are câte un pașă sub ordinile Valiului; singiacurile se impart în *kazale* și *Caicamamlîcuri*. In Brusa se află și un *Hakim*, șeful giamiilor din Vilaet, și un *Cadiu* șef giamiilor din *Kazale*.

vinde *vlah peinir*, şi să'l întreb despre ciobanii ce o făceau. Aşa în mahalaoa *Demir Capu*, am găsit pe *Gheorghe Morariu*, român din oraşul *Malacasi* din *Tesalia*, ear în mahalaoa *Biulbiul*, pe *Arghir Costea*, asemenea român, din Vlaho Clisura, din Macedonia. Intrînd în vorbă cu eĭ, despre ciobanii românĭ, veniţĭ din Macedonia, cu oile în muntele Olimp, me-au spus că eĭ se numesc *armânĭ*, că erau foarte mulţi, unii aveau oĭ cu miile; aşa era *Costea Ciobanul* care numara până la 10,000 oĭ, *Guşu Gheorghe*, tot asemene, ear alţiĭ şi până la 15,000 de oĭ, cu toţĭ acestia, erau bunĭ prietinĭ, dar de vr'o zece anĭ ncoace, nu se maĭ vĕd cu oile prin munte, căcĭ năvălise acolo mulţĭ ciobanĭ albanezĭ Turcĭ, cu ciracĭ *Cerchezĭ* şi *Lazĭ*, veniţĭ de pe la *Erzerum*; şi după cerirea acestora la Impărăţie, ca se nu fie şi popoare de altă lege prin locurile unde sunt şi eĭ, au fost nevoiţĭ se părăsască muntele după o irade împărătească, retrăgînduse în satele ce se află între Brusa şi orăşelul Muhalicĭ, numite *pistica horia*, a căror locuitorĭ se numesc *pisticoşĭ* cari erau de aceiaşĭ lege ca şi ciobaniĭ izgoniţĭ.

Cercetîndu-i apoĭ că, ce înţeles are cuvîntul *pisticos*, eĭ mi-au respuns că însamnă *credincios*, de la cuvîntul grecesc πιςτις (credinţă), fiind-că eĭ, de şi strămutaţĭ în ţară mahometană, şi-au păstrat legea, portul, limba şi obiceiurile stremoşeştĭ din locurile de unde au venit, ne amestecîndu-se cu alte neamurĭ; eĭ mi-au maĭ spus, că locuitoriĭ de prin sate, înţeleg prin cuvîntul *pisticos*, şi *cioban*, şi că satele unde sunt pisticoşiĭ sunt în număr de nouĕ, şi anume: *Baschioi*[5]) sau *Vurlati*, *Ekisge* sau *Ainaţi*,

5. *Baş* însamnă *cap*, *întăĭ*, ear *Kioĭ* sat, întâiul sat, satul cap.

Huruda sau *Caragioba*[6]) *Ceatalaghîl*[7]) sau *Constantinati*, *Caracogia* sau *Idia*, *Camartati* sau *Aghia Kiriăki*, *Subașaghîl*[8]) și *Subași* sau *Piladăcĭ*, *Serian*, și *Kirmikir*, avînd în totul peste 5000 locuitorĭ, după căt am chibzuit eu, și după spusa maĭ multora, căcĭ prin sate nu se țin încă actele stăreĭ civile, încăt nu se poate face o evaluație despre numărul populațieĭ, din acel al morților și al născuților[9]).

Ducăndu-mă apoĭ la *peinir han*, cu maĭ mulțĭ roĭ mănĭ ce'ĭ întălnisem, ca să cercetez dacă maĭ vin ciobanromănĭ din muntele Olimp, cu brănză ca se o vîndă acolo, am aflat, că n'aŭ maĭ venit de mult nicĭ un cioban.

Haralamb bacalul, pe care 'l vazuĭ în urmă și care are prăvălie în mahalaoa Muradie, mi-a spus că nu maĭ vin ciobanĭ din munte, să-ĭ vîndă brînză ca odinioară, dar știe că în munte erau mulțĭ, și că brînza ce o făceaŭ era renumită de bună și se numea *vlah-peinir*, și că el vindea multă, și 'i aducea mare căștig. Observînd luĭ Haralamb, că mi se spusă la Constantinopole, că în *Peinirhan*, se află *vlah-peinir*, acesta îmi lămuri, că brînza aceia, de și purta numele de *vlah-peinir*, nu maĭ era brînză făcută de aceĭ romănĭ, ci de albanezi, după asemanarea celeĭ romăneștĭ de la care remăsese numele.

Maĭ cercetănd pe uniĭ și alțiĭ de aceĭ ciobanĭ, am aflat că pe lîngă comerțul ce'l făceaŭ cu brănză în Brusa, se maĭ purtaŭ cu negoțul și prin cele patru sate de la poalele muntelui: *Deirmenlî Kîzîc*,[1]) *Fidia Kîzîc*[2]) *Giumanlî Kîzîc*[3]) și *Hamanlî Kizîc*[4]), unde 'și desfăceau mieĭ, lăna, berbeciĭ și brînzeturile.

---

6. Este un sat și în Turcia din Europa ce se numește *Caragioba* în Ghevgheli unde snnt romănĭ ce au religiunea mahometană.

7). Satul *Ceatalaghîl* este așezat la poalele a doue colnice de dealuri, care se numesc in limba turcă, *ceatal*, ér *aghîl* stână.

8). *Subași* de la *su*, apă, și *baș* cap, adecă inceputul apei, și *aghîl*, stână.

9). Administrația satului, ce compune dintr'un consiliu de bătrîni, cu un *Muktar* ce ține pecetea satului, și un *Tacsirdar*, ce strînge bani satului.

Luîndu-mĭ toate aceste informaţiunĭ m-am dus la Dl. Pesche, funcţionar la banca Otomană, şi dîndu'ĭ scrisoarea de recomendaţie ce o aveam de la Dl. Alphonse Lahaille, primul interpret al legaţiuneĭ Românieĭ din Constantinopole, i-am spus scopul venireĭ mele în acele locuri, rugîndu'l să-mĭ arăte ce e de făcut pentru a-mĭ îndeplini dorinţa. D-sa m'a sfătuit că ar fi bine, pentru orĭ ce întîmplare, să'mĭ schimb portul, punîndu'mi un fes pe cap, şi la brîu un iatagan şi pistoale.

Inainte de a părăsi Brusa şi de a mă porni în satele pisticoşilor, nu cred de prisos a arăta căte-va impresiuni ce mi-a lasat acest vechiu şi ceĭ maĭ însemnat oraş din Anatolia, odinioară capitala Imperiuluĭ Bithinieĭ : Posiţiunea sa cea frumoasă şi pitorească cu împrejurimile eĭ cele minunate, în care sunt băile minerale şi termale de la Cekirge si Kĭukĭurli, fac admiraţiunea călătorilor, vasta şi încăntătoarea grădină de la *Bunar başi,* este locul de preumblare a orăşenilor ; vechea moschee *Işil giami* cu păreţii de porţelan, *Ulu giami* şi cimitirele lor cu copacĭ de chiparos, sunt vrednice de văzut precum şi renumita Mevlehane, giamie cu grădina-ĭ încăntătoare în care te îmbată mirosul florilor şi a trandafirilor unde în fiecare vinerĭ ziua pe la 12 oare, dervişiĭ *învărtitorĭ,* se închin luĭ Alah, la sunetul uneĭ musicĭ compuse din neiurĭ, tumbelechiurĭ, cimbale şi kemane, învîrtindu-se fie-care în jurul seŭ cu o repeziciune nemaĭ auzită. *Giamia calugărilor* din Bĭulbĭulmahalesi, unde aseminea vineri, noaptea însă, pe la 11 oare, se roagă luĭ D-zeu, ţinîndu-se de mănă unul de altul, în un cerc ca hora la noĭ, se învîrtesc cu mare iuţală făcînd soiurĭ de soiurĭ de contorziunĭ, răcnind şi strigînd hau! hau! (dervişi urlători), lovindu-se cu pumniĭ şi cu buzdugane în pept până ce cad ame-

ţiţĭ şi istoviţĭ de durere şi oboseală, ceia ce e înfiorător de văzut. Nu maĭ puţin vrednice de visitat sunt şi fabricele pentru filatura mătăseĭ, şi Bazarul, zidire vastă şi curioasă ca arhitectura, unde se găsesc obiecte de o frumuseţe rară, lucrate în ajur cu sirmă de aur şi argint, haine orientale cu cusuturĭ de fir de un lux şi o frumuseţă nespusă, parfumeriile cele maĭ vestite ca : Ghiursuiŭ (apă de trandafir), ghiulĭe (oleŭ de trandafir), oleŭ de levand, odogacĭ, curse, toate cu un miros din cele maĭ plăcute. Cofetăriĭ în care se poate mănca zaharicalele cele maĭ deosebite, prăjiturĭ şi măncărĭ dulcĭ, ca: cheten halvasi, sutlacĭ, corabiele, baclava, cataif, muhalebi etc., pe care de ordinar se presoară cuişoare şi scorţişoare, şi se stropesc cu apă de trandafir; peste muhalebiu vara, pe lîngă aceste se maĭ preseră şi omăt pe care'l aduc noaptea cu catîriĭ din muntele Olimp, unde nu se topeşte nicĭ odată. Atît aicĭ căt şi prin alte cafenele, cafegiiĭ şi calfele lor sunt şi bărbierĭ, aşa pe de o parte vezĭ oamenĭ bănd cafea, ear pe de alta uniĭ răzîndu'şi barba, orĭ ceafa, saŭ părul de pe cap, alţiĭ lăundu'şi capul, privelişte puţin plăcută la vedere ca întovărăşirea simţuluĭ gustuluĭ.

Restaurante frumoase, unde poţĭ avea bucatele cele maĭ gustoase şi neîntrecutul pilaf cu orez şi cu năut, precum şi fripturele *şis chebab* şi *taşchebab,* de carne de oaie, care e bună la măncare în acele locurĭ. Bucatele se mănăncă cu măna, afară de ciorbă şi pilaf ce se ieu cu lingura. In toate restaurantele turceşti nu poţĭ găsi vin, fiind oprit de Koran a se bea, causă pentru care nici nu sunt crîşmarĭ turcĭ. Crîşme creştineştĭ se află însă numaĭ la o depărtare îndestul de mare de giamiĭ, de aseminea nu este permis a se trece cu lăutarĭ căntănd pe lăngă giamii.

Afară de aceste impresiunĭ ar maĭ fi și altele, pe care însă, cadru acesteĭ scrierĭ, mă împedecă de a le înșira, notez însă aici, spectacolul curios al uneĭ nunţĭ turceștĭ, pe care am vezut'o trecănd pe stradă, cu un alaiŭ mare: înaintea nunţiĭ mergea *Kiucec Kavazi* jucănd și făcănd cele maĭ marĭ strîmbături, apoĭ *Suitariĭ* căte cu o coadă de vulpe pe cap, făcînd și eĭ soiurĭ de soiurĭ de ghidușiĭ, apoĭ venea mehterhaneaua compusă din două *daule* (dărăbănĭ) enorm de marĭ, mai multe zurnale, fluere micĭ, ce dau niște ţipete ascuţite, și talgere, apoĭ trăsura închisă, în care se află mireasa. Dacă fata e a vre unuĭ *isnafgi* (breslaș), atuncĭ are tot obrazul și ochiĭ poleiţĭ cu foĭ de aur, ear de este a vre unuĭ maĭ de soiŭ, are pe faţă lipiţĭ fluturĭ de aur în formă de floricele.

Cănd a fost să părăsesc Brusa urmănd sfaturele d-lui Pesch, am pus fesul pe cap, ear la brîu un iatagan și pistoale, pornind cu trăsura lui Tabac Husein haragi, întovărășit de talmaciul Isaac terziman, ce vorbea bine limba francesă și italiană, și de *Hristu Pisticos*, care cunoștea satele ce trebuia să cercetez, fiind chiar născut în unul din ele.

Așa în dimineaţa zileĭ de 10 Mai, mă aflam pe drum, și după o călătorie de 5 oare, am ajuns în *Bașchioĭ* cel întăĭ sat locuit de *pisticoșĭ*. Acolo am poposit la un han din marginea satuluĭ. In camera ce mi s'a destinat se mă odihnesc, nu era de cât o rogojină așternută pe scăndurĭ, altă nimic. Dorind apoĭ să fac cunoștinţă cu preotul satuluĭ, m'am pornit să cercetez unde se află casa sa; pe drum iată că am întălnit o femee îmbrăcată cu *fustane* [10]) și *mbrostelă* [11]) (pestelcă), ca femeele ro-

---

10). Rochie.
11). Pola, pestelcă împodobiă pe la mărgini cu cusuturi roșie și alte culori ce pun femeele pe dinainte peste rochie.

mănce din Macedonia, și rugăndu-o prin interpret să-mĭ arăte, unde e casa preotuluĭ, ea s'a oferit să mă conducă până la locuința sfinției sale, pe care l'am găsit în tindă, stînd la vorbă cu maĭ mulțĭ oamenĭ ce ședeaŭ cu toțiĭ turcește, jos la pămănt, pe o rogojină; cănd m'a vĕzut a fost surprins de o asemenea vizită neașteptată, și după ce i-am spus că sunt din loc departat, și că doresc să-ĭ fac cunoștința, m'a găzduit bucuros, oferindu'mĭ îndată un pahar cu vin, apoĭ rachiŭ dintr'un pogur (ploscă), cafe și ciubuc, după aceia am întrat în vorbă atît cu preutul căt și cu oameniĭ adunațĭ la sfinția sa, despre îmbrăcămintea, traiul, obiceiurile ce le practică la diferite împrejurărĭ a le vietiĭ lor, despre limba ce o vorbesc și alte multe; sfinția sa și ceĭ ce eraŭ de față, se miraŭ mult, pentru ce fac eŭ aceste cercetărĭ, și-mĭ spuse, că locuitoriĭ din cele 9 sate a pisticoșilor, sunt venițĭ din Macedonia, dupa căt se știe, acum 500 saŭ 600 de anĭ, că însușĭ părințiĭ și strămoșiĭ seĭ, sunt din *Grebena* (Macedonia) de sute de anĭ, și că el se numește *Atanasie Asmani*, apoĭ me-aŭ spus numirea vestmintelor atît la femeĭ cât și la barbațĭ, me-a descris traiul și obiceiurile pisticoșilor precum și altele multe, despre care am luat note, pe care le voiŭ espune maĭ la vale.

Intrebănd apoĭ pe oameniĭ ce eraŭ adunațĭ, să'mĭ spună dacă în împrejurimĭ sunt stăne cu oĭ, și ciobanĭ pisticoșĭ, și din ce instrumente căntă, eĭ mi-aŭ spus, că în toate satele *pisticoșilor* sunt ciobanĭ ce căntă din *flueară* (fluer) și din *gaidă* (cimpoĭ), și că de căte orĭ se face vr'o petrecere în sat, eĭ sunt chemațĭ se înveselească mulțimea, căcĭ ghifțĭ (lăutarĭ) la eĭ nu sunt. Auzind aceste, îndată am și trimes se caute pe ciobaniĭ ce se vor fi aflînd în împrejurimĭ, și să-ĭ aducă acasă la sfinția sa, pentru ca să-ĭ aud căntănd, și n'a trecut mult timp, și

iată că a și venit *Iordachi ciobanul* și a căntat cu *gaida* maĭ multe horĭ și căntece, după aceia venit'a și *Petri ciobanul*, care a zis și el ceva din *flueară*, și văzînd vecinii că căntă ciobaniĭ în casa sfinţieĭ sale și era veselie, s'a adunat lume multă, căcĭ se vestise îndată că la părintele a casă, sosise oaspeţĭ streinĭ; eŭ atuncĭ am adus vin și rachiŭ și am cinstit gloata, care se mira foarte, văzindu-mă și pe mine în mijlocul lor, făcînd chef și veselindu-mă cu eĭ.

Noaptea am maĭ petrecut cu eĭ până tărziŭ, apoĭ adouazi de dimineaţă luăndu'mĭ remas bun de la sfinţia sa, am pornit maĭ departe, și am ajuns în satul *Huruda* numit și *Caragiova*; acolo am poposit la un han, apoĭ ducăndu-mă în sat, am făcut cunoștinţă cu *Dascalul Gheorghe* de la biserică, pe care l'am găsit dînd lecţiĭ la băeţiĭ din sat, sub umbra unuĭ platan bătrîn, căcĭ prin acele locurĭ așa este obiceiul, ca băeţiĭ să înveţe carte, afară la aer curat [12]).

Cercetăndu'l și pe acesta despre datinele locuitorilor din satele pisticoșilor, am aflat multe și interesante lucrurĭ, despre care iarășĭ am luat note; fiindu'mĭ foame m'am pus pe earbă verde, am scos din desagĭ merinde, brănză, masline și pede (păne), și am ospătat împreună cu dascalul Gheorghe, apoĭ ducăndu-ne pe la casele maĭ multor locuitorĭ, i-am tot cercetat despre cele ce mă interesa, după aceia am pornit maĭ departe, și am ajuns în *Ceatălaghîl* numit și *Constantinati*.

Acolo începănd a înopta, m'am oprit la hanul din sat numit *Ghenihan*, ţinut de *Constantin hangiu*

---

12). Acest sistem nu este reŭ de loc din punct de videre higienic, și s'ar pute și la noĭ în dilele frumoase de vară, să se ţină scoala în sate și în orășele, la locurĭ deschise sub șopron seŭ la umbra unor arborĭ, în loc de murdăriile infecte de localurî în care se află astăzĭ cele maĭ multe din ele.

român venit nu de mult din Macedonia; femeia acestuia era şi ea româncă venită de mică tot din Macedonia din *Vlaho-clisura*; întrebând dacă preotul de la biserică este în sat, mi-aŭ spus că da, apoĭ aflîndu'l, m'a luat sfinţia sa la el acasă, unde am şi remas tot timpul căt am stat în *Ceatalaghîl.*

Dăndu-mă în vorbă cu preotul, am aflat multe de la el despre pisticoşĭ, l'am cercetat apoĭ din ce loc e, şi cum se numeşte, el mi-a spus, că neamul luĭ se trage din Macedonia, şi se numeşte *Atanăsie Machedoneanul,* după aceia am ospătat şi m'am culcat după obiceiul locului la pămănt, avănd sub mine o rogojină pe care era aşternut un chilim (cergă).

A doua zi, 12 Maĭ, fiind serbătoare mare, Inalţarea Domnuluĭ, m'am sculat de dimineaţă foarte, şi m'am dus la biserică, căcĭ pe la şase ore şi jumătate, se sfîrşeşte liturghia; acolo am avut prilej a vede pe bătrînĭ, flecăĭ, femeĭ, fete, copiĭ, toţĭ îmbracaţĭ frumos ca în zi de serbătoare.

După eşirea din biserică, ne-am dus de am făcut vr'o căte-va vizite pe la fruntaşiĭ satuluĭ, apoĭ ne-am întors acasă şi neam pus la masă jos pe rogojină, măncănd între altele, şi nelipsitul cap de berbec fript la tavă, apoĭ ni s'a servit cafele şi tutun. In timpul meseĭ am maĭ tot cercetat pe preot, despre obiceiurile locuitorilor din satele pisticoşilor, şi despre toate ce'mĭ spunea, luam note, apoĭ maĭ sub seară, aflînd că la marginea satuluĭ se află o stănă, am trimes se cheme pe ciobaniĭ ce căntă din *gaĭda* şi *flueară*; şi au venit nu mult după aceia, ciobaniĭ, *Costea* care a zis din *fluearä* şi *Iani* din *gaĭdă*, şi acolo pe lăngă fetele sfinţieĭ sale *Sirmatenia* şi *Despina*, s'a maĭ adunat şi alte fete din sat: *Zoiţa, Fevronia, Fa-*

nița, Maria, Melania, Iana, Elena, Paraschiva, Theoharia, Anastasia, precum și flecăĭ: *Iordachi, Iani, Costea, Dimitro, Enacolus, Petri* și alțiĭ, maĭ eraŭ și locuitoriĭ: *Tanăsă, Bahar, Caitranu Labutranus, Petri Caradimitrolus, Enacolus Triandafilus, Iani Custurus*[13]), și s'a făcut îndată joc mare, și mulțimea a jucat *hora, sirto, ciobana, bulgarca* și *seebek*, ear eŭ stăteam la o parte și priveam la aceste jocurĭ care aveaŭ mare asemenare cu jocurile românilor din Macedonia, maĭ ales *hora* și *sirto*.

După ce s'a sfârșit jocul, am cumpărat de la ciobanĭ *Gaida* (fig. 1) și *Flueara* (fig. 2), cu mare greu, căcĭ nu

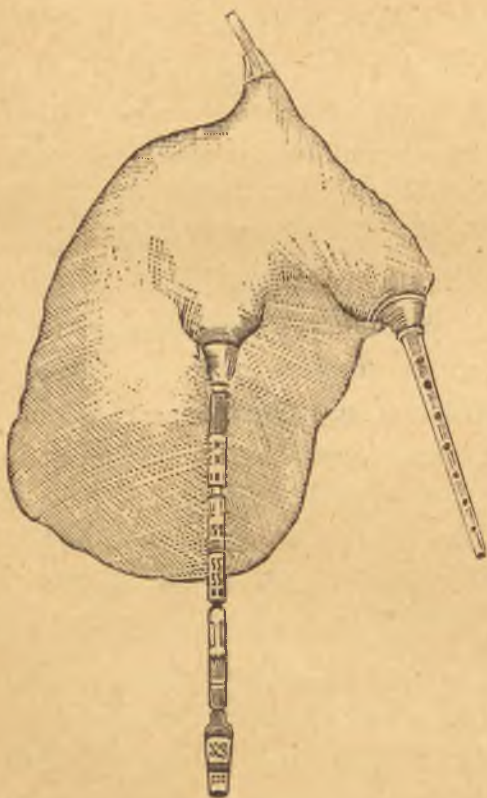

Fig. 1

Fig. 2

13). Român din *Custuria*.

vroiau în ruptul capuluĭ să se despartă de aceste instrumente de musică, care la diferite împrejurărĭ îĭ înveseleau.

Maĭ stănd la vorbă cu părintele Atanasie, despre vechimea acestor sate a pisticoșilor, mi-a spus, că nu se știe anume cănd s'au întemeiat ele, dar se vorbeste din bătrînĭ că locuitoriĭ, sunt venițĭ din Macedonia, aproape de vr'o 500 sau 600 de anĭ; luăndu'mĭ apoĭ zioa bună de la mulțimea ce era adunată, cu greu am putut porni din casa sfințieĭ sale, căcĭ insista ca se maĭ remăn, ear părintele Atanasie me-a dat spre amintire, chiar metaniile sale, ce le avea aduse din Ierusalim.

Căteva oare după aceia, mă aflam în satul *Ekisge* sau *Ainati*; acolo poposind la han după obiceiu, am făcut cunoștință cu preotul și cu dascalul satuluĭ, cu care apoĭ m'am dus pe la casele maĭ multor sătenĭ, și intrînd în vorbă și cu aceștia, despre obiceiurile și stabilirea pisticoșilor în acele locurĭ, am luat note despre tot ce me-au spus, si întorcîndumă la han ca se mă pregătesc de drum maĭ departe, am întălnit un cioban avînd la brîu o *flueară*, și întrebădu'l dacă nu o vinde, la început me-a spus că nu, dar după maĭ multă insistență me-a vîndut'o, cercetîndu'l cum îl chiamă și unde merge cu oile, me-a spus, că se numește *Cole ciobanul*, și duce oile la păscut, apoĭ maĭ cercetîndu'l despre instrumentele cu care căntă ciobaniĭ la eĭ, me-au spus, că nu căntă decăt din *flueăra* și *gaĭdă*, și că *flueara* e de doue feliurĭ, mică și mare; arătîndu'ĭ pe acea ce o cumparasem în *Ceatalaghîl*, me-a spus că după calupul acestor doue *flueare*, se fac toate, nicĭ maĭ marĭ nicĭ maĭ micĭ [14]), apoĭ maĭ între-

---

14). Atît gaida cat și flueara mică și cea mare, cumparate de mine în satele pisticoșilor, le-am dăruit muzeuluĭ de anticitățĭ din Bucureștl, spre a se complecta colecțiunea me de instrumente musicale, adunate din alte țerĭ locuite de românĭ și dăruite maĭ înainte museuluĭ.

bîndu'l câte ceva și despre traiul ciobanilor, m'am suit în trăsură și am plecat maĭ departe.

După câteva oare de călătorie, am ajuns la satul *Alîbat*, locuit de turcĭ, cerchezĭ si grecĭ, carĭ cu toţiĭ nu vorbesc decât limba turcă, întru cât și ceĭ din urmă și-au uitat limba lor, de și au remas creștinĭ; lucru curios, chiar slujba bisericească creștină, se face în limba turcă.

Acolo am poposit la han, și eu am ospatat obicĭnuita me măncare pede, masline, și cap de berbec fript; după ce am beut un felegian de cafe, am pornit maĭ departe spre târgușorul *Muhalicĭ*.

Pe o căldură ne spusă ce era în acea zi, după câteva oare de drum, trecând pe la *Hîrsîz-han* [15]), loc ne sigur din cauza făcătorilor de rele, întâlnind soiurĭ de oamenĭ ce se purtau prin locurile acele, *Curzĭ, Lazĭ, Arapĭ* sclavĭ, însemnaţĭ pe faţă câte cu doue tăeturĭ, de a lungul pe fie care obraz, am sosit în orășelul *Muhalicĭ*, în apropierea căruĭ trece fluviul *Susighirli ceaĭ*, ce se varsă în *Mermer Denizi* (Marea de Marmara), acolo am poposit la hanul *Mehane Bogazi*, a luĭ *Ovanes hangiul*

Inserând m'am dus la o mianè (locantă), și am măncat ceva pilaf și nelipsitul cap de berbec fript, apoĭ am beut o cafe, și întorcăndumă la han m'am culcat îndată fiind obosit de drum.

Noaptea târziu, pe cînd deja mă furase somnul și dormeam dus, aud bătînd în ușă cu putere, trezindumă buimac din somn, aprind lumănarea și mă duc la ușă, însă nu o deschid căcĭ nu știeam ce este, întreb cine e acolo, aud atuncĭ voacea luĭ Isaac talmaciul meu, care'mĭ spuse, că se mă imbrac iute, căcĭ sunt chemat la Căĭ-

---

15). *Hărsiz-han* de la cuvîntul *hirsiz*, hoţ, adecă loc unde se aduna hoţiĭ.

măcămie [16]), îmbrăcindumă în grabă, me-am luat teșcherelele ce le aveam, și m'am dus indată cu *zaptieul* (jandarmul), care venise se mă ridice.

Acolo am fost cercetat de un funcționar a poliției, de unde vin, ce caut în acele locuri, și unde merg, dăndumĭ îndreptările mele, le-am aratat și teșcherelele ce le aveam, pe care luăndumile le-a vizat și mi le-a dat îndărăpt. Cu acel funcționar am vorbit româneşte, căci era român din Macedonia.

A doua zi de dimineață sculăndumă, am beut o cafe și am tras o narghele, apoĭ am pornit'o prin oraș pe la hanurĭ și prăvăliĭ, ca se cumpăr *vlah-peinir*, dar n'am găsit la nicĭ un negutior, căcĭ mi se spuse că, ciobaniĭ românĭ, cariĭ erau adinioara cu oile prin împrejurimele orașuluĭ, nu maĭ sunt acuma, și că, de și se află încă bzănză numită *vlah peinir*, acea brînză însă, nu se maĭ face de românĭ, de și e tot așa de bună ca și cea făcută de aceștia. Astăzĭ *vlah-peinir* se maĭ numește și *Muhalicĭ peinir*.

Maĭ mulțĭ negustorĭ âmĭ spuseră, că cămpiile de prin prejurul orașuluĭ, erau negri de oile ciobanilor românĭ, căcĭ erau multe la număr, maĭ mult lăĭ, (negre) și toate *covargic* ear nu *caraiman* [17]), cum sunt oile originare din părțile loculuĭ și care au o coadă lată și mare pe care cu mare greu o poartă; că toțĭ mergeu cu oile în muntele Olimp la varatic, și le părea reu că nu se maĭ ved pe la eĭ, căcĭ erau oamenĭ cu dare de mănă și cinstițĭ, și mulțĭ banĭ le-au remas în urma lor. Maĭ cercetînduĭ despre îmbrăcămintea acelor ciobanĭ, precum și

16). Pe lăngă *Caimacam* în Muhalicĭ, maĭ este și un *Meglis* (consiliu) care judecă daraverurile dintre locuitori, unul din consilierĭ este însărcinat și cu afacerile religioase, se află și o stațiune telegrafo-postală.

17). Oile care n'aŭ coda lată cum sunt cele de la noĭ, se numesc *covărgic*, ear cele cu coada lată *caraiman*.

a fem elor și copiilor lor, am luat note despre toate informațiunile ce eĭ âmĭ dădusă, și întorcîndumă apoĭ la han, suindumă în trăsură m'am îndreptat spre orașul *Kirmastî Casaba*, prin mijlocul căruĭ trece riul *Adramos ciaĭ*.

In acest orășel se aflā locuind mulțĭ românĭ Macedonenĭ și se ocupă cu negoțul de pieĭ, cisme, samarurĭ, (șele) hamurĭ și altele, apoĭ apucănd drumul spre orășelul Apolonia, trecănd prin niște locurĭ stăngace și nesigure, pe unde nu întălneam de căt numaĭ Zebecĭ [18]), harabagiu a rătăcit drumul, și a înomolit trăsura în niște mlaștinĭ, de unde, mulțumită unor herghelegiĭ, carĭ erau în apropierea unuĭ ceair, cu mare greu au putut scoate trăsura din nămol ; trecănd apoĭ tot pe marginea unor băltoage, în care nu erau de căt numaĭ broaște țistoase și la vederea căroru călătorul remăne uimit de mulțimea lor, am nimerit în sfărșit spre vechiul orășel *Apolonia* ce vine chiar pe malul *ghiolului Abuliond* (lacului Apoloniada), locuit maĭ mult de grecĭ, și unde din vechime se află un templu consacrat luĭ Apolon.

Intrînd în acel orășel am fost surprins văzind barbațĭ împletind la colțunĭ ca și femeele. Tot timpul cît am stat acolo, am remas la hanul de la cafeneaoa *Kilisalin Cavesi*, a luĭ Constantin Giachiros.

La ace cafene, s'a strîns gloată multă împrejurul meu, și toțĭ se mirau, ce soiu de om sunt eu și din ce parte de pămînt vin, ca se pot străbate prin acele drumurĭ atît de rele și periculoase, apoĭ toțĭ mă întrebară, dacă sunt *hristianos* (creștin), și spunîndule că am aceiașĭ lege ca și dînșiĭ, sau bucurat foarte, văzind că a venit

18). *Zebecĭ* sunt oamenĭ voinicĭ, îndrăsnețĭ și fioroșĭ, umblă maĭ mult goĭ, aŭ numaĭ niște pantalonĭ scurțĭ cu mult maĭ sus de genunchĭ, un brîŭ foarte lat în care țin iataganul și pistoalele, pe cap un fes legat cu șamiĭ (un fel de tulpan foarte snpțire).

şi un om de legea lor, din ţară depărtată, se vadă acest oraş zidit înainte de Hristos, de zeul Apolon, ziceau eĭ; spunîndu 'mĭ cu părere de reu, eă toate petrele cu inscripţiunĭ şi alte obiecte vechĭ, sau luat de Englezĭ şi Francezĭ, ducăndule prin ţările lor.

Intrînd în Apolonia, am trebuit să trec un pod de lemn foarte lung, ce vine pe o parte a laculuĭ, şi chiar la capra acestuĭ pod, am vezut portice, hrubĭ şi remăşiţe de zidirĭ, cu nişte lespezĭ de peatră de o mărime colosală.

Cercetînd pe maĭ mulţĭ locuitorĭ să-mĭ spună, dacă nu cumva ăşĭ aduc aminte, să se fi povestit din bătrînĭ, că prin întinsele şesurĭ din imprejurimea Apolonieĭ, se fi fost vre o dată ciobanĭ românĭ cu stănĭ, veniţĭ din Macedonia, eĭ mi-au spus că nicĭ odată n'au fost pe la eĭ ciobanĭ românĭ cu oile, şi nicĭ c'au auzit vorbinduse una ca aceasta. Apoĭ plătind la cafene ce datoream, parte cu monezĭ de argint şi de aramă, şi parte de carton [19]), căte 10 şi 5 parale una, precum plătisem şi prin alte sate pe unde fusesăm, căcĭ asemene banĭ de carton, au curs prin multe locurĭ, luăndumĭ remas bun de la aceĭ locuitorĭ, cari erau veselĭ că au fost pe la dînşiĭ şi un om de lega lor, m'am despărţit de eĭ.

In trecerea me prin celelalte sate a Pisticoşilor [20]), precum şi prin acele locuite de grecĭ, dar în care sunt şi alte naţiĭ, ca *turcĭ, armenĭ, cerchezĭ. muhagirĭ*, după cum se aflā în satele *Cuvuclia, Danksarî, Tahtalî, Platianos, Enesi, Iangialic* şi altele, am cercetat şi pe locuitoriĭ acelor sate, în ceia ce priveşte portul, obiceiurile şi datinele ce au la diferite împrejurărĭ a le vieţiĭ lor, luănd note, despre care asemene, voĭ vorbi maĭ la vale.

---

19). Asemene banĭ nu se găsesc decăt pe la bisericĭ şi se numesc *baniĭ bisericeĭ*; au curs în comuna unde se află biserica, şi sunt aproape de mărimea biletetelor de la drumul de fer.

20). Toate aceste sate a Pisticoşilor pe care le-am văzut, poartă numele de *πιστιχα*, în charta anexată la cartea : *Η προυσα* de *βασιλειου Ι. Καρδη* Atena 1883.

In ḑioa de 22 Maĭ, mă aflaĭu în orăşelul *Panderma*, numit din vechime *Panormo*, port pe marea de Marmara, în *Sîngiacul Balîkisri*, cu o populaţie de vr'o 3600 locuitorĭ, turcĭ, grecĭ şi armenĭ, cari fac comerţ cu marmoră, grîne, lînă şi matasă.

Acest orăşel cu o posiţiune frumoasă, şi cu o climă din cele maĭ plăcute, a fost distrus de focul întămplat în 1872, apoĭ din ordînul Valiuluĭ din Brusa, Ali Riza Paşa, a fost trimis C. Pădeanu, *Baş meendis* a Vilaetuluĭ, ca să dei un plan, după care să se zidească casele şi să se alinieze stradele, care punînduse în lucrare, astăzĭ acel orăşel are case frumoase şi străzĭ lungĭ şi drepte.

Tot timpul căt am stat în *Panderma,* am fost la hanul de pe malul măriĭ a luĭ *Hagi Pavel,* intovărăşit de talmaciul Enache Vîcĭu [21]), român Macedonean din Vlaho Clisura, care cunoştea bine limba turcă şi greacă. Aici am căutat se cunosc pe bătrîniĭ orasuluĭ, şi să 'ĭ cercetez despre româniĭ ce s'ar fi aflînd în a cele locurĭ. Făcînd cunoştinţă cu bătrînul *Constantin Xilas Fuciagi,* butnariu, şi dăndumă în vorbă cu el, despre româniĭ ce s'ar fi aflînd în oraş şi prin împrejurimĭ, el me-a spus că sunt acuma vr'o zece anĭ de cănd nu se maĭ ved pe acolo *vlahĭ*, după cum ăĭ numi el, că maĭ nainte, tot şesul numit *Cîrîia*, începănd de la morile de vînt, ce sunt maĭ la deal de oraş, şi căt se vede cu ochiĭ înainte, era negru de oile ciobanilor *vlahĭ,* căcĭ maĭ mult oĭ lăĭ (negre) aveau, şi de aceia se maĭ numeau pe aicĭ şi *caracacianĭ* [22]), uniĭ din eĭ, maĭ aveau şi oĭ albe cu miile, şi se numeau *saracacianĭ* [23]).

---

21). *Enache Vîcĭu* este acelaş, care a însoţit în peninsula Balcanică, pe scriitorul german Weigand.

22). De la *cara* negru şi *cacĭan* cioban

23). De la *sara* alb şi *cacĭan* cioban.

A doua zi fiind serbătoare mare, *Rusaliile* (23 Maĭ), m'am sculat de dimineaţă, şi m'am dus la biserică grecească, şi fiind obiceiul în acea zi, a se da pomană pentru sufletul morţilor, grîu fiert, boabe amestecat cu strafide, mi s'a dat si mie. Eşind din biserică şi mergînd spre casă, am făcut cunoştinţă cu *Costachi Demirgi* [24], om deştept şi cu ştiinţa de carte, care cunoştea bine, pe Baş meendis din Brusa, Constantin Pădeanu; întrînd în vorbă despre ciobaniĭ romănĭ, l'am întrebat să-mĭ spună ce ştie şi el despre eĭ, dacă se aflau pe acolo maĭ de mult, şi dacă în adevăr au fost, cănd-va cu turmele de oĭ prin împrejurimele satelor *Enikioĭ*, *Armenikioĭ*, *Iapgikioĭ* şi *Hamanlî*, ce se află în apropiere de ruinile anticeĭ cetăţĭ *Kizîk* [25]), pe muntele *Capuda*, în faţa orăşeluluĭ Panderma, şi aproape de Peramo, port pe malul măriĭ, el mi-a spus, că locuind de mult timp prin acele părţĭ, pe care le cunoaşte foarte bine, căcĭ a făcut şi face comerţ cu semînţă de vermĭ de matasă maĭ în toate satele din sîngiacul Balîkesri, ştie, că acum vr'o zece anĭ erau ciobanĭ romănĭ cu oile prin împrejurimele oraşuluĭ, carĭ astăzĭ, nu se maĭ văd de loc, că după spusa lor, eĭ venise din Macedonia, trecănd Dardanelele pe la *Cenakkale* [26]), şi că el singur a cunoscut pe mulţĭ ciobanĭ romănĭ, carĭ se numiau pe acolo *căciunĭ* [27]), erau cu sutele imprejurul Pandermeĭ, şi făceau brănză cea maĭ bună, între altele şi vestitul caşcaval nnmit *Caşer peinir* [28]).

---

24). *Demirgi* turceşte, însamnă mecanic.

25). Kizicul a fost zidit de coloniile Thesalice grece. Alcibiad bătu acolo pe Locedemonieni şi Mitridat fu învins sub zidurĭ de Lucullus, apoĭ sub romanĭ fu căştigat de Tiberiu; era numit prin frumuseţa edificiilor sale, se ved încă remăşiţele unuĭ amfiteatru roman.

26). De la cuvîntul *cenak* care însamnă oală şi *kalé* cetate. In *Cenak kale* se fac cele maĭ frumoase olăriĭ.

27). Romăniĭ din Macedonia maĭ ales aceĭ din *Vlaho Clisura* şi *Nevésta*, numesc *căciunĭ* pe romăniĭ din *Perivoli*, *San Marina*, *Avdela*, *Zmikse*, *Bréza*, *Armata*, *Pazile*, *Furca* şi altele comunĭ ce sunt împrejurul muntelui *Zmolk*.

28). Cuvîntul *Caşer peinir* derivă credem noĭ, de la cuvîntul *caşare*, care la romăniĭ din Epir, însamnă *stănă* şi *peinir* turceşte brănză, adecă *brănză de stănă*

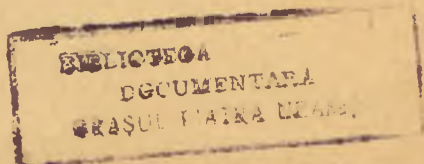
Aflînd că un *iaurgiu*, ce'și avea prăvălia sa în apropiere de giamia cea mare, ar fi știind, și el ceva despre ciobanii românĭ, m'am grăbit a mĕ duce acolo, și după ce am măncat un *cenak* [29]) de iaurt, l'am cercetat și pe el, dar n'am aflat maĭ mult decăt cele ce'mĭ spusese și Costachi Demirgi, apoĭ înoptînd, am plecat spre han luánd un felinar aprins, spre a nu fi arestat, după cum se obicinuește pe acolo.

Culcăndu-mă, n'am putut închide ochiĭ toată noaptea și astă dată ca și în celelalte nopțĭ, pe unde dormisem pe la hanurĭ, de reul a tot soiul de insecte și jivinĭ ce se aflau prin odae, cu deosebire însă, că aicĭ, mĕ mîncau și țințariĭ și ciorecii, carĭ se preumblau prin așternut și pe la desagiĭ în care aveam măncarea.

A doua zi, cum s'a luminat de ziuă, m'am sculat, și am băut cafea după obiceiul loculuĭ, apoĭ m'am dus pe la casele maĭ multor locuitorĭ, între alțiĭ, și la văduva luĭ *Petri Cole* [30]), a căreĭ barbat fusese român Macedonean și avuse multe daraverurĭ cu *ciobaniĭ armănĭ*, și maĭ ales cu ciobanul *Tanasă Celnicul* [31]), care avea ca la vr'o 8000 de oĭ, și mi-a spus încă, că și ea a cunoscut pe maĭ mulțĭ ciobanĭ armănĭ veniți acolo cu femeele și copiĭ lor, și cu toată pojijia caseĭ; femeele se duceau cu barbațiĭ lor vara cu oile în *Kesis-dag* (muntele Olimp), că ele erau harnice și gospodine, tot ce trebuea pentru barbațĭ, copiĭ și pentru casă, era lucrat de măna lor, chiar pe drum când ele mergeau, torceau lănă, dar acum de vr'o zece anĭ, de frica *Mohagirilor* și a *Cerchezilor*, carĭ veniră în acele locurĭ, în număr mare, și le făceau toate greutățile,

---

29). Castron.
30). *Cole* însamnă *Nicolae*, se zice numaĭ la românii Macedonenĭ, la grecĭ însă *Nicolae* sĕ zice *Nicola*.
31). *Celnic*, însamna *căpetenie*, maĭ avut, cu oĭ multe.

au fost nevoiţi să se împrăştie de pe acolo, ducându-se care încotro au apucat. De le acei ciobani ea mi-a arătat mai multe obiecte ce cumpărase, între altele un *pogur* [32]) şi mai multe *velinţi* [33]).

După aceia m'am dus la biserică cu hramul *Agh'a Triada* (Sfînta Treime), ce vine la marginea oraşului din vale, pe malul mării, zidită mai toată cu pietre de marmură, luate din ruinile anticului oraş *Kizîc*. Pe unele din acele petre bine păstrate, se vĕd sculptate figuri foarte frumoase, în relief; colonadele şi capitelurile sunt toate în gustul cel mai ales.

Intrînd în curtea bisericei, am aflat stînd acolo pe un călugăr bătrîn Nicola, şi cercetîndu'l şi pe acesta, despre ciobanii *căciunĭ*, el me-a spus că la o mănăstire Aghiu Iani (Sf. Ioan) pe malul mării, departe ca la vr'o patru oare de *Muhalicĭ*, erau cu vr'o zece anĭ în urmă, ciobanĭ *căciunĭ*. cu sutele, avînd oĭ multe, poate se fi fost spunea el, ca la vr'o 20,000 de oĭ, păscănd pe şesurile de prin prejurul mănăstireĭ, apoĭ cum se disprimăvăra, se porneau la varatic cu cărdurile la Kesis-dag, (muntele Olimp).

Terminînd cu aceste cercetărĭ, me-am pus în ordine notiţele luate, şi m'am pregătit de drum spre a mă porni în ţară, ducăndu-mă la schele se întrəb cănd porneşte vaporul pentru Stambul.

Acolo am găsit un funcţionar care mi-a spus ca: în lunile Maĭ şi Iunie, nu pornesc vapoare înadins pentru călătorĭ.

—Cum nu pornesc, întrebaĭ eu spăriet, vra se zică trebue să stau aicĭ două lunĭ ca să pot pleca.

---

32). *Ploscuţa* mică de metal în care se ţine rachiŭ.

33). *Lavicere* de aşternut.

— Nu două lunĭ, îmĭ respunse el, ci poţĭ porni peste căte-va zile, dacă vreĭ, cu un vaporaş cu care negustoriĭ de ordinar transportă oĭ, în aceste două lunĭ în Stambul, unde fac mare comerţ, dar anume ziua cănd porneşte acel vaporaş nu se ştie, D-ta maĭ cearcă pe aicĭ, şi dacă se vor strînge destule oĭ, veĭ porni, ear de nu, veĭ maĭ aştepta. Atîrna decĭ plecarea mea, de la numărul oilor!

După căte-va zile ducăndu-mĕ earăşĭ la schele, ca să cerc de nu cumva porneşte vaporul, mi s'a spus ca să vin a doua zi maĭ sub seară, căcĭ de sigur voiŭ porni, fiind că s'a adunat deja destule oĭ, cam la vr'o şese sute.

Această veste, m'a înveselit foarte, şi a doua zi spre seară, m'am şi dus la schele, găsind vaporul gata de plecare, ticsit de oĭ, încăt nu maĭ încăpeau; spre a'mĭ găsi un loc, a trebuit să umblu pe spetele lor, căcĭ stăteau zid una lîngă altă, cu anevoie am putut ajunge lăngă un catarg, alăturea de un cioban ce venise şi el cu oile; după aceia trecănd marea de Marmara, a doua zi de dimineaţă pe la 9 ore, în zbieratul oilor, am întrat în Stambul.

După aceia suindu-mă pe vaporul *Helios* a companieĭ Lloyd, după 13 ore de călătorie pe marea Neagră, am ajuns în Varna, şi de acolo mergănd maĭ departe cu drumul de fer până la Rusciuk, trecănd Dunărea, am întrat în ţară pe la Giurgiu.

II.

Cercetînd de a măruntul, îmbrăcămintea, obiceiurile, datinile şi limba locuitorilor din satele *Pisticoşilor*, precum şi acelor ce sunt în apropiere de dînşiĭ, şi care nu se numesc *Pisticoşĭ*, am aflat că:

In cele noue sate ale *Pisticoşilor*, locuitoriĭ sunt toţĭ de acelaş neam, şi nu vroesc să aibă nicĭ un amestec cu locuitoriĭ altor sate, de şi aceştia vorbesc greceşte ca şi

eĭ ; între dînșiĭ nu se numesc grecĭ, și dacă îĭ întreabă cineva ce sunt, îțĭ respunnd că sunt *Pisticoșĭ*, și privesc cu ochĭ reĭ pe ceĭ l'alțĭ grecĭ, carĭ traesc prin sate amestecațĭ cu alte neamurĭ de altă lege.

Imbrăcămintea Pisticoșilor se deosebește de a celor-l'alțĭ locuitorĭ grecĭ de prin alte sate, în aceia că, în genere atît barbațiĭ căt și femeele, poartă opincĭ ce se numesc *țeruhĭ*, în timp ce în alte sate de prin prejur se numesc *cerulia* și *patapia*. Opincele se numesc tot *țeruhĭ*, și de către româniĭ din Macedonia și din alte părțĭ a Turcieĭ din Europa.

Pisticoșiĭ poartă un soiŭ de încălțeminte de lănă, ca colțuniĭ, ciorecĭ, ce se numesc de eĭ *calțe*. In cele l'alte sate, unde nu sunt pisticoșĭ, locuitoriĭ nu poartă *calțe*. Calțele sunt lucrate de femeele pisticoșilor din lănă scarmanată de ele, cu peptenele înadins pentru aceasta, pe care'l numesc *lănaria*.

Atît femeele căt și fetele, precum și copilele *Pisticoșilor* de micĭ încă, cum încep a umbla, sunt legate la cap cu un tulpan ce se numește *măndilă*, care e maĭ ales de culoare galbenă sau roșie, la femeele bătrîne măndila este neagră, și toate se leagă cu ea, pe sub fălcĭ, în timp ce în alte sate, în afară de a Pisticoșilor, nu se leagă pe sub fălcĭ, ci în jurul frunțeĭ, făcînd nodul dinapoia capuluĭ, și lăsînd un capăt a mandileĭ să atîrne peste ceafă.

Cuvîntul *măndilă* îl găsim la Româniĭ din Epir și în maĭ multe comunĭ româneștĭ din Macedonia.

Obiceiul de a se lega la cap în modul cum se leagă femeele, fetele și copilele din satele Pisticoșilor, esistă și la femeele românilor din Macedonia și din alte părțĭ a Turcieĭ din Europa.

Femeele și fetele Pisticoșilor poartă un vestmînt scurt de stambă, ce se numește *giamadane*. Românoele din *Epir* și *Tesalia* precum și cele din Macedonia, poartă și ele acest vestmînt, pe care'l numesc tot *giamadane*.

Fetele poartă brîu îngust de ordinar, negru, roșu și verde, pe care'l numesc *zunari* și *zuna*. In satele de la muntele Zmolk în Epir, încingătoarea femeelor se numește tot *zuna*.

Nevestele și fetele în satele Pisticoșilor poartă pe cap *curuna*, care nu este alta ceva, decăt un fes mic împodobit cu diferite cordele colorate, cu soiurĭ de cusuturĭ cu fir și cu mulțime de monezĭ mărunte de metal, și nu se află în alte sate în afară de acele a le Pisticoșilor. Cea maĭ frumoasă *curună* am văzut'o la *Simina*, fata popeĭ *Atanasie Macedoneanul* din Ceatalaghîl.

Asemene *curună* în vremile maĭ de mult se purtau și de către fetele și nevestele romănce din Epir; astă-zĭ însă nu se maĭ poartă decăt numaĭ de femeele române a le *Farșeroților* numițĭ și *Dotianĭ* [34]), pe care ele o numesc tot curuna (corona).

Intămplăndu-mi-se în zioa de Inălțarea Domnuluĭ (14 Maĭ) ca să fiu în biserica din Ceatalaghîl, am văzut femeele bătrîne, și din cele tinere, purtînd un cojocel de piele de miel, scurt și fără mănicĭ numit *guna*. Acest vestmînt se află și la romăncile din Epir. Guna în afară de satele Pisticoșilor nu se poartă; stănd la vorbă cu uniĭ din locuitoriĭ din satele greceștĭ, ce sunt împrejurul satelor Pisticoșilor, i-am întrebat pentru ce femeele lor nu poartă și ele *guna*, eĭ mi-aŭ respuns că nicĭ odată

---

[34].) *Farșeroțiĭ* seŭ *Fărșilioțiĭ* se numesc ast-felin după părerea unora, de la numele unuĭ oraș din Albania numit *Frasari*, precum și numele de *Dotani*, din causa deseĭ întrebuințărĭ în convorbirea lor a cuvîntuluĭ albanez *dot*, care însamnă *deci*.

asemene vestmînt nu s'a purtat la eĭ în sat, și încă se mirau de femeele Pisticoșilor cum de poartă blană de miel pe căldura care sa află la eĭ.

Fetele poartă brățele și mărgele la gît, ear cămașa lor e împodobită cu diferite cusuturĭ cu matasă și lănă, cu culorĭ amestecate, dar maĭ mult roșŭ.

Fetele micuțe poartă preste cămeșa lor, un straiu numit *antereŭ*; asemene antereŭ se află și la romăncile din Epir.

Fetele și nevestele Pisticoșilor poartă *fustane*, și pe deasupra acesteia o poală sau pestelcă țesută si lucrată de ele, împodobită cu feliurĭ de cusuturĭ pe marginĭ, numită de pisticoșĭ *mbrostela*. In afară de satele pisticoșilor femeele nu poartă nicĭ *fustane* nicĭ *mbrostelă*, ci numaĭ șalvarĭ cu fundul foarte larg. Și la românii din Macedonia vestmintele analoge poartă acelaș nume ca și la Pisticoșĭ.

Miresele la Pisticoșĭ pun pe cap peteală, ce se numește *tel*, și cànd se duce gloata la biserică la cununie, atuncĭ un cioban merge înainte căntănd din gaidă (cimpoiu). Acest obiceiu era în us și la românii din Macedonia, la Moloviste și Gopeși, astădĭ însă începe a se perde din zi în zi pe ce merge.

Ciobanii Pisticoșilor numesc fluerul cu care căntă la oĭ *flueara*, ear cimpoiul *găida*. Tot așa se numesc și de românii din Macedonia ambele aceste instrumente. In satele greceștĭ în care nu locuesc Pisticoșii, flueara se numește *căval*, ear gaida, *carabuza* și *tulum*.

Principala ocupațiune a Pisticoșilor, e lucrul cămpuluĭ, păstoritul, comerțul cu brînză și cărăușia, iar femeele pe lăngă gospodăria caseĭ, se maĭ ocupă și cu cultura vermilor de matasă, cu țesutul lăneĭ, bumbaculuĭ și a burungiuculuĭ, în care sunt foarte meștere.

In genere Pisticoșiĭ sunt foarte primitorĭ la gazdă, și în cazul cănd eĭ nu sunt acasă, atuncĭ femeele lor îĭ înlocuesc; așa de ți se întămplă se nu poposeștĭ la han, ci la casa vre unuĭ gospodar, atuncĭ femeia Pisticosuluĭ, te primeste bucuros, ățĭ ie calul și 'l îngrijește, ățĭ pune masa și'tĭ arată locul unde aĭ să te hodihneștĭ. Aceasta ospitalitate întrată în usul poporuluĭ, se observă și la femeele romănilor din Macedonia, la Crușova, Magarova și altele.

In celelalte sate ce nu sunt a Pisticoșilor, aceasta nu se întămplă, femeia gospodaruluĭ, nicĭ odată nu 'țĭ va eși înainte să te primească la gazdă în lipsa barbatuluĭ eĭ de a casă.

Pisticoșiĭ au porcĭ pe la casele lor și le mănăncă carnea, aceasta nu se vede în satele ce sunt în afară de a Pisticoșilor.

Cele maĭ multe din obiceiurile Pisticoșilor ce se practică la naşterĭ, la nunțĭ, la înmormîntărĭ și la alte împrejurărĭ a le vieții, precum și jocurile lor ca, *Hora* și *Sirto,* se aseamăna cu a le Romănilor din Macedonia și din alte părțĭ a le Turcieĭ din Europa locuită de eĭ.

De și limba Pisticoșilor de astăzĭ e acea greciască, totușĭ se vede de pe remășițele ce ea păstrează din graiul lor cel vechiu, că aceștĭ oamenĭ, au vorbit odată altă limbă, care se vede a fi fost acea a Romănilor din Macedonia. In afară de cuvintele citate maĭ sus, referitoare la îmbrăcăminte și instrumente de musică, care se ved a fi de origină latină, și în orĭ ce caz de a le Romănilor Macedonenĭ, am maĭ cules încă următoarele vorbe, care de și în o formă maĭ mult sau maĭ puțin grecisată, lasă se întrevadă foarte clar originea lor romănă-macedoneană, ca: *alunaris* (alunar, luna luĭ Iulie) *tsapi* (sapă), *campos* (cămp), *magulo* (măgură), *buclița* [35]) (buclița), *valtos* (baltă),

[35]). Buclița numesc romăniĭ macedonenĭ, *cofaelu.*

alisivă (alisivă, leșie), *babo* (babă), *flambura* (flambura), *punga* (pungă), *laio* (laiu, negru) și altele.

Această poporație din satele Pisticoșilor, a căreĭ origină este invederat romăno-macedoneană, a venĭt în Asia, pe timpul Imperatuluĭ Andronic Paleologu (1282—1328); *Pachimeris*, scriitorul bizantin, în cartea sa «De Andronico Paleologo» vol. II. Lb. I. c. 37, ne dă următoarele relaţiuuĭ asupra acesteĭ împrejurărĭ :

«Vlahiĭ (Romăniĭ) erau un neam nomad, rătăcind «prin locuinţĭ ne statornice, dar pe acel timp respăndit în «departare de la suburbiile Constantinopoleĭ pănă la By-«zia, și dincolo încă, prin care locurĭ înmulţinduse peste «măsură, eĭ erau cu drept cuvînt bănuiţĭ, ca nu cumva «cănd Scyţiĭ vor năvăli (ceia ce se aștepta), eĭ se unea-«scă însemnatele lor puterĭ cu dînșiĭ, fiind atrașĭ în par-«tea lor prin asemanarea vieţiĭ și poate chiar prin co-«munitatea origineĭ ; numărul lor era foarte mare, tine-«rimea lor deprinsă cu munca şi ne moleșită prin nea-«junsurile educaţiuneĭ, de oare ce locurile pe unde eĭ «trăiau bucuros erau aspre, şi nu le lipseau mijloacele «în privinţa creștereĭ vitelor marĭ și micĭ, pe care eĭ le «hrăneau în mare număr în pășunele lor îmbelșugate. «In sfărșit erau și bine deprinșĭ în trebile ostășeștĭ, prin «vănarea zilnic a fearelor, și prin luptele dese și fericite «in contra oamenilor înarmaţĭ ; spre a înlătura un ase-«mene pericul Imparatul (Andronic) a crezut, că cel maĭ «bun mizloc este de a strămuta neamul vlahilor (romă-«nilor) din părţile apusene în cele resăritene, și aĭ așeza «dincolo de strîmtoarea pe ţermul opus a Constantinopo-«leĭ, tot odată a căutat aĭ stoarce de averĭ, spre a nu «fi pre măndri de puterile lor propriĭ și de mulţimea a-«verilor lor, de aicĭ vine că eĭ au fost foarte slăbiţĭ de

»cruda jefuire și fără milă siliți a trece Helespontul, ceia »ce pentru dînșiĭ a fost maĭ greu de suferit de cât orĭ «ce nedrepte contribuțiunĭ, căcĭ cu prilejul strămutăriĭ »erau siliți, ca cele maĭ multe lucrurĭ de valoare aduna-«te după vremĭ unde trăise și pe care nu era ușor să le «ei cu dinșiĭ, parte să le peardă, parte să le lese de bună «voie, sau de frica hoților, parte să le vîndă în pagubă «fără vreme, pe un preț de nimic; pe lángă aceste se «maĭ adaoge ca din causa asprimeĭ erneĭ în care s'a fă-«cut aceasta strămutare, s'a întâmplat se fie o mare și «nenorocită mortalitate, nu numaĭ în oamenĭ de o vrăstă «maĭ slabă, ci și în turmele tinere de vite, din care causă «eĭ au suferit o mare pagubă, și neputânduse deprinde «nicĭ într'un chip cu noua climă, și mortalitatea deve-«nind maĭ mare, în fie care zi, la maĭ mulțĭ dintre dînșiĭ «le-au venit în gînd, de a rescumpara fie care în parte «cu sumĭ marĭ de banĭ facultatea de a se întoarce în pa-«tria lor, căcĭ esperiența însășĭ ăĭ convinsesă că nicĭ eĭ «nicĭ familiile lor nu pot trăi în alt pămînt.».

Din spusele luĭ Pachymeris, se esplică cele constatate de noĭ în călătoria pe care am descriso. Intr'adevăr de și desnaționalisațĭ este peste putință a nu se vede o origine română-macedoneană, la locuitoriĭ celor nouă sate așa numite a le *Pisticoșilor*; căcĭ maĭ întâĭ, eĭ formează și astăzĭ un grup de oamenĭ cu totul despărțițĭ de restul populațieĭ încunjurătoare, ceia ce arată într'un chip invederat, că eĭ nu sunt autoctonĭ, ci venițĭ din alte părțĭ, și impinșĭ prin străinismul lor a ține împreună și a se apăra de elementele încunjurătoare; apoĭ denumirea acea de *Pisticoșĭ,* care denotă o comunitate creștină așezată într'o țară în marea eĭ majoritate păgînă, sau chiar între creștinĭ grecĭ ce se slujesc însă de altă limba, cea turcească, pentru serviciul dumnezeesc creștin. Puternica

legătură a religieĭ creștine care este încă atît de vie la macedono-românĭ, a făcut din colonia lor, o grupă nu numaĭ etnic dar și religios deosebită. Apoĭ portul lor, care este atît de asemănător cu acel al macedono-românilor, se deosebește absolut, nu numaĭ de portul turcilor ci și al grecilor, și maĭ mult încă împrejurarea ca denumirile hainelor sunt identice cu a le macedo-românilor purtînd adese orĭ numirĭ de origina latină, care *nicĭ într'un caz* nu s'ar pute esplica la o populaţie de origine grecească. Nu maĭ putin și împrejurarea ca instrumentele lor de musică earășĭ sunt de acele macedoniene și poartă numirĭ de origină română cum e *flueara*. Dar remășiţele de limba macedo-română nu s'a pastrat numaĭ alipite de hainele pisticoșilor, ci și în căteva resturĭ care sau incuibat în limbă, pe care eĭ au adoptat'o în urmă, cea grecească.

Din toate aceste credem a nu ne înșela cănd susţinem că, în cele noue sate a Pisticoșilor enumerate maĭ sus, poporaţia întălnită este de origină română, de și grecisată, și că se trage din aceĭ Vlahĭ care au fost strămutaţĭ de împaratul Andronic pe coasta Asieĭ, ne putînduse întoarce înapoĭ cu toţiĭ, din causa lipseĭ de mijloace a celor ce au remas.

Se înţelege că trebue deosebiţĭ de aceștĭ Pisticoșĭ cari represintă transformarea uneĭ poporaţiunĭ vechĭ români Macedonene în Asia, ciobaniĭ acia pe care ceĭ maĭ mulţĭ din informatoriĭ meĭ, me-au aratat că cu căţĭ-va anĭ maĭ înainte, se purtău prin muntele Olimp, și care ciobani, nu credem se fie altă ceva decăt actuali românĭ macedonenĭ, ce se transportau maĭ înainte până în Asia, pentru nevoile turmelor lor, cari după împrăștierea lor în urma iradeleĭ împărăteștĭ, mulţĭ din eĭ au remas prin satele Pisticoșilor.

ASIA

MAREA DE MARMARA
BITHINIA
SATELE PISTICOSILOR
LACUL DASKILITIS
LACUL APOLONIA
MUNTELE OLIMP
Muhalici
Kirmasti
Apolonia
Mudania
BRUSA
Geplic
Nilufer
Chiol Dere
Pasmaclar Dere
Deli Ceai
Jenige
Paiagia
Susighirlic
Cerkezkioi
Varvara
Tciamligiac
Dioleme
Kalukbunar
Acercuium
Kirmikir
Serim
Subasi
Barsizhan
Alabat
Baderga
Anghori
Aghia Kiriaki
Caracogia
Cealalaghit
Caragiova
Ekisge
Baskioi
Galtos
Dansari
Cavuelta
Derekioi
Jalitseiflic
Kurşunlu
Curtkane
Moradova
Calirli
Jamurtelic
Gemidi
Badenli
Ghecit
Filadar
Demirlas
Kazicli
Uzun Dede
Barakioi
Budarli
Chestel
Jangialic
Atnesi
Hasan-Aga
Kaiapu
Tahtali
Mistkioi
Demirgi
Dag Jenidge
Akcebunar
Aivakioi
Beikioi
Ortakioi
Elindiler
Ghioktepe
Bagli
Ghionderen
Ciriali
Macrikioi
Kumkioi
Cadikioi
Tepedgic
Dumandgic
Aias
Meldé
Jutkioi
Deredgic
Ghiolcuge
STAB. GRAFIC „MIRON COSTIN" IAŞI

Publicaţiuni de Teodor T. Burada.

1853. — Deplinile anecdote a lui Balakirev tradusă din rusește de Teodor, Constantin și Mihail Burada. Iași 1853 Tipografia Buciumului român.

1865. — Thèse pour la licence en droit. Paris. 1865. Imprimerie de Pillet fils aînè.

1875. — Almanach musical pe anul 1875. Iași. Tipografia Goldner.

1876. — Almanach musical pe anul 1876. Iași. Tipografia Goldner.

1877. — Almanach musical pe anul 1877. Iași. Tipografia Goldner.

1877. — Discurs rostit cu ocasiunea împărţirei premiilor anului școlar 1876-1877, la Conservatorul de musică și declamaţiune din Iași in „Lyra Română" București. 1880. An. I. No. 34.

1879. — Bocete populare la Românĭ, in „Convorbirĭ literare" an. XII și XIII. Iași. Tipogrefia Naţională.

1880. — Căntecul cununeĭ la poporul român din Transilvania, in „Convorbiri literare", an. XIV. Iași. Tipografia Naţională.

1880. — Despre crestaturile plutașilor pe cherestele. Iași. 1880. Tipo-Litografia Goldner.

1880. — O călătorie in Dobrogia. Iași. 1880. Tipografia Naţională.

1882. — Impresiuni din valea Haţegului, in „Convorbiri literare" an. XV. Iași. Tipografia Naţională.

1882. — Căntece de Miriologhi (Bocete), adunate in Macedonia, in „Convorbiri literare" an. XVI. și XVII. Iași. Tipografia Naţională

1882. — Datinele poporului român la inmormăntărĭ. Iași. 1882. Tipografia Naţională.

1883. — Biserica Sf. Ioan din Vaslui, in „Revista pentru istorie, arheologie și filologie" an. I vol. I. București. 1883. Tipografia Academiei române.

1883. — Biserica Sf. Apostoli Petre și Pavel din Huși a lui Stefan cel Mare, în „Revista pentru istorie, arheologie și filologie an. I. vol. II. București. 1883. Tipografia Academiei române.

1883. — Datinile la nunţi a le poporului român din Macedonia, in „Revista pentru istorie, archeologie și filologie" an. I. vol. II. și in „Macedonia" Revista Românilor din Peninsula Balcanică. București 1889. an. II. No. 5, 6, și 7.

1883. — Podul de peatră zis a lui Stefan Vodă, din Judeţul Vaslui, in „Revista pentru istorie, arheologie și filologie" an. I vol. II.

1884. — O călătorie la muntele Athos. Iași. 1884. Tipografia Naţională.

1885. — Biserica Buna-Vestire din târgul Ocna a lui Răducanu Racoviţă, in „Revista pentru istorie, archeologie și filologie" an. III. vol. IV.

1885. — Despre crestăturile Șalgăilor pe droburile de sare, in „Revista pentru istorie, arheologie și filologie" an. III. vol. IV.

1885. — Poesiĭ populare adunate in Macedonia in „Revista pentru istorie, arheologie și filologie" an. III. vol. IV.

1885. — Documente privitoare la istoria română, in „Revista pentru istorie, arheologie și filologie" an. III. vol. IV.

1887. — Elena Asaki. — Schiţa biografică — in „Convorbirĭ literare an. XXI. București. 1887. Tipografia Socec.

1888. — Cercetări despre Conservatorul Filarmonic-dramatic din Iași. (1836-1838). — Iași. 1888. Tipografia Națională.

1888. — Cronica musicală a orașului Iași (1780-1860); in ,,Convorbiri literare" an. XXI. București. Tipografia Socec.

1890. — Cercetări despre școala filarmonică din București (1833-1837). in ,,Convorbiri literare" an. XXIV. București. Tipografia Socec.

1890. — Cercetări despre școalele românești din Turcia. București. 1890. Tipografia ,,Romănul" Vintila C. A. Rosetti.

1891. — Cercetări asupra musicei ostașești la Română, in ,,Revista pentru istorie, arheologie și filologie. an. III. vol. VI.

1891. — Biserica Sf. Gheroghe din Orașul Hârlău, zidită de Stefan cel Mare, in ,,Revista pentru istorie, arheologie și filologie an. III. vol. VI.

1891. — O călătorie in satele românești din Istria in ,,Romanul" București.an XXXV. din 5 Iunie 1891.

1892. — Căntecul lui Mihai Viteazul la Românii din Macedonia, in ,,Convorbiri literare" an. XXV. Tipografia Socec.

1894. — Obiceiurile la nașterea copiilor din Macedonia, in ,,Convorbiri literare" an. XXVII.

1893. — O călătorie in satele Moldovenești din Gubernia Cherson (Rusia) Iași. 1893. Tipografia Națională.

12 Studii pentru violină, aprobate de Ministerul Cultelor și Instrucțiunei Publiee pentru școalele de musică.

Prețul 1 leu,